

بررسی نقش رفاه و کامیابی در توسعه ی کشورهای دنیا با در نظر گرفتن نقش

میانجی درآمد سرانه

مهدی خزایی (کارشناس ارشد کارآفرینی دانشگاه تهران)

گلبرگ صادقی (کارشناس ارشد کارآفرینی دانشگاه تهران)

هادی قریشی امیری (کارشناس ارشد کارآفرینی دانشگاه تهران)

المیرا کریم (کارشناس ارشد کارآفرینی دانشگاه تهران)

نویسنده ی مسئول:

مهدی خزایی

چکیده

مقایسه و سنجش سطح توسعه یافتگی کشورها از مباحث مهمی است که مورد توجه فعالان و کارشناسان اقتصادی کشورهای مختلف، سازمان های بین المللی و اندیشمندان توسعه ی اقتصادی قرار گرفته است. شاخص کامیابی نیز، به گسترش آن رونق بیشتری داده، امکان تهیه و استفاده از شاخص واحد برای توضیح پدیده چند بعدی و گسترده توسعه را عملاً نشان داده است. امروزه درآمد سرانه و شاخص کامیابی به طور وسیع و فراگیر برای مقایسه سطح توسعه کشورها مورد استفاده قرار می گیرد که همانند هر شاخص دیگری دارای نقاط ضعف و قوت متعددی است. این مقاله، ضمن بحث در این خصوص، تلاش دارد با استفاده از داده های مربوط به ۲۵ کشور منتخب دنیا از سالهای ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۷ که توسط شاخص لگاتوم منتشر می شود و همچنین در نظر گرفتن درآمد سرانه به عنوان متغیر میانجی، دلایل توسعه ی کشورهای توسعه یافته و عقب ماندگی کشورهای توسعه نیافته را بررسی و راهکارهای مناسبی برای حرکت به سمت توسعه ی بیشتر ارائه نماید.

واژگان کلیدی: رفاه، کامیابی، شاخص لگاتوم، توسعه، درآمد سرانه.

مقدمه

شاخص کامیابی لگاتوم، هدف ساده و روشنی دارد و می‌کوشد با مشخص کردن نقشه‌ی راه کشورها در دستیابی به رفاه یا دور شدن از آن با استفاده از ترویج سیاست‌ها، به جهان نشان دهد کدام راه‌ها، ملت‌ها را از فقر به سوی رفاه خواهند برد. به عقیده‌ی این مؤسسه، هر فرد دارای ارزش و توان بالقوه‌ی شخصی فراوانی است و منظور از رفاه این است که مردم بتوانند از فرصت‌های پیش رو استفاده کرده و به دیگران نیز کمک کنند. این بدان معناست که رفاه هرگز نمیتواند فقط در مورد ثروت مادی باشد؛ در هسته‌ی آن سلامت شخصی و اجتماعی نیز وجود دارد، مانند داشتن یک خانه، تحصیلات، خانواده و دوستان. برای رسیدن به این هدف، در آخرین گزارش، وضعیت کشورها بر مبنای ۹ "رکن" (pillar) سنجیده شده است. این ارکان عبارتند از: کیفیت اقتصادی، محیط کسب و کار، حکمرانی، آزادی شخصی، سرمایه‌ی اجتماعی، ایمنی و امنیت، آموزش، بهداشت و محیط طبیعی. لگاتوم در مدت ۱۱ سال گذشته با استفاده از داده‌های ۱۴۹ کشور جهان، سفر کشورها در مسیر رفاه را پیگیری کرده است و در گزارش سال ۲۰۱۷ میلادی می‌گوید، رفاه نسبی جهان رو به افزایش است. حتی کشورهای فقیر نیز پیشرفت داشته‌اند. به عنوان مثال بسیاری از کشورهای جنوب صحرای آفریقا در ارکان محیط کسب و کار، سرمایه‌ی اجتماعی و حکمرانی نسبت به قبل بهبود خوبی پیدا کرده‌اند.

در این گزارش ما به نقش حکمرانی، آزادی شخصی، سرمایه‌ی اجتماعی و ایمنی و امنیت در تأمین ثروت و رفاه نگاه می‌کنیم. تقویت این ارکان باعث توسعه‌ی سایر جنبه‌های رفاه می‌شود. هنگامی که آنها تضعیف می‌شوند، ما شاهد کاهش متناظر سایر ارکان هستیم.

وسعت دید شاخص لگاتوم، این امکان را فراهم کرده که بتواند، نه تنها پیشران‌ها، بلکه موانع دستیابی به رفاه در یک کشور را مشخص کند. لگاتوم در سال ۲۰۱۷ نیز کوشیده است با استفاده از همین چشم‌انداز عمیق مشخص کند کشورها اکنون در کجای جهان ایستاده‌اند و احتمالاً در آینده، کجا خواهند بود. شاخص کامیابی ۲۰۱۷ می‌گوید: کشورهای یک چهارم پایانی جدول عمده‌تاً از **ضعف عملکرد در آزادی شخصی و حکمرانی** رنج می‌برند؛ حقوق قانونی اصلی در این کشورها بسیار ضعیف‌تر از صدرنشینان جدول است؛

حاکمیت قانون عمده‌تاً در آنها ضعیف است و شهروندان نمی‌توانند در فرآیندهای سیاسی مشارکت کنند. اغلب این کشورها در رکن آموزش نیز کمبودهای جدی دارند (لگاتوم، ۲۰۱۷).

لگاتوم در سال ۲۰۱۷ تأکید بسیاری دارد که نهادها، چه رسمی و چه غیررسمی، چارچوب مدنی را فراهم می‌کنند که در آن، ثروت و خوشبختی یک ملت، پایدار می‌شود. چهار رکن از شاخص کامیابی، قدرت و استحکام نهادها در یک کشور را اندازه‌گیری می‌کند: حکمرانی، آزادی شخصی، سرمایه‌ی اجتماعی و ایمنی و امنیت. بر مبنای یافته‌های سال ۲۰۱۷، کیفیت حکمرانی در سراسر جهان، که پس از سال ۲۰۰۹ با افت شدید همراه شده بود، اکنون در بالاترین سطح خود در تاریخ لگاتوم قرار دارد.

آزادی‌های شخصی در مقایسه با شرایط نامناسب سال ۲۰۱۲ بهبود پیدا کرده و آسیا و آفریقای سیاه از این نظر بیشترین رشد را به نام خود رقم زده‌اند. سرمایه‌ی اجتماعی جهان -که نشانگر میزان اعتماد و حمایت افراد از یکدیگر است- بیش از سایر ارکان‌های نهادی، پیشرفت کرده است. برخلاف ارکان حکمرانی، آزادی شخصی و سرمایه‌ی اجتماعی که لگاتوم از بهبود و پیشرفت آنها خبر می‌دهد، استحکام پایه‌های اساسی رفاه به دلیل وخامت رکن ایمنی و امنیت در معرض خطر است. این یافته‌ها هشدار برای تمام جهان است: شادکامی و رشد اقتصادی برای یک جامعه زمانی پایدار و اثرگذار است که شهروندان از درگیری و جرم در امان بمانند، سرپناهی داشته باشند و چیزی برای خوردن پیدا کنند. این در حالی است که تقریباً دوسوم از ۱۴۹ کشور جهان در این شاخص با افت قابل توجهی مواجه شده‌اند. اروپای شرقی تنها منطقه‌ای است که از این افت در امان مانده است.

در گزارش سال ۲۰۱۷ مانند سال ۲۰۱۶ باز هم صدرنشینان جدول کامیابی لگاتوم، کشورهای ثروتمند دنیا هستند که با یکی‌دو پله ارتقا یا تنزل موقعیت خود را در میان مرفه‌ترین کشورهای جهان حفظ کرده‌اند. نیوزلند، مقام نخست سال گذشته‌ی خود را این بار به نروژ واگذار کرده و به رتبه‌ی دومین کشور مرفه جهان رضایت داده است. فنلاند و سوئیس سرسختانه رتبه‌های سوم و چهارم خود را حفظ کرده‌اند. سوئد با سه پله پیشرفت به مقام پنجم جهان رسیده و هلند و دانمارک نیز در رده‌های بعدی قرار گرفته‌اند. نام کشورهای مناطق نوردیک و انگلوساکسون همچنان در رتبه‌های بالای جدول کامیابی می‌درخشد. آمریکا و ژاپن به یک رتبه تنزل تن داده‌اند. ایتالیا و قبرس دو پله بالاتر رفته‌اند. و همچون سال گذشته، ۱۰ رده‌ی پایانی رتبه‌بندی لگاتوم، در انحصار کشورهای فقیر و پرچالش منا و آفریقای سیاه است. چاد، افغانستان، سودان، جمهوری آفریقای مرکزی و یمن به ترتیب پنج کشور پایانی جدول رفاه لگاتوم هستند (لگاتوم، ۲۰۱۷).

مرور ادبیات و مبانی نظری

کامیابی پدیده‌ای چندبعدی است. این بدان معناست که برای سنجش و پیگیری آن به مجموعه‌ی گسترده‌ای از متغیرها نیاز است. به همین سبب لگاتوم، کامیابی کشورها را بر مبنای ۹ رکن اصلی که هر یک متغیرهای متعددی دارند، ارزیابی می‌کند.

محیط کسب‌وکار

متغیرهایی مثل محیط کارآفرینی، زیرساخت کسب‌وکار، دسترسی به اعتبار، حمایت از سرمایه‌گذاران و انعطاف‌پذیری بازار کار برای سنجش این رکن به کار می‌روند. لگاتوم (۲۰۱۷) می‌نویسد توانمندی و استحکام محیط کسب‌وکار یک کشور، عامل کلیدی برای تعیین میزان رفاه آن است. یک محیط کسب‌وکار قدرتمند فضای مناسبی برای کارآفرینی ایجاد می‌کند، امکان شکل‌گیری ایده‌ها و فرصت‌ها و پیگیری آنها را فراهم می‌آورد و به تولید ثروت و رفاه اجتماعی بیشتر منجر می‌شود. در یک دهه‌ی گذشته، محیط کسب‌وکار جهان بیش از هر رکن دیگری رشد کرده و امتیاز آن بیش از ۱۰ درصد افزایش داشته است. در مقایسه با ۱۰ سال قبل، اکنون راه‌اندازی یک کسب‌وکار آسان‌تر است، سرمایه‌گذاران از طریق حقوق مالکیت و فرآیندهای تسهیل‌گر، بیش از قبل

حمایت می‌شوند و زیرساخت کسب‌وکار بهبود پیدا کرده است. در این رکن، اروپای شرقی پیشگام است و منطقه ی آسیا و اقیانوسیه در رقابت با دیگر مناطق جا مانده است .

کیفیت اقتصادی

این رکن با متغیرهایی نظیر کیفیت زندگی، دربرگیرندگی اقتصادی، سیاست‌های ضد انحصار، مشارکت بازار کار، رقابت‌پذیری و تجارت آزاد سنجیده می‌شود.

لگاتوم (۲۰۱۷) می‌گوید کیفیت اقتصادی جهان در مقایسه با سال ۲۰۰۷، اندکی بهبود یافته اما آنچه مهم‌تر است، در مدت پنج سال گذشته توانسته از افت شدید سال ۲۰۱۲ رهایی یابد. آمریکای لاتین و کارائیب شاهد بیشترین پیشرفت در این رکن بوده‌اند و آفریقا نیز با افت کیفیت اقتصادی مواجه شده است. به بیان ساده‌تر، اکنون افراد کمتری در جهان در فقر مطلق زندگی می‌کنند و به نسبت ۱۰ سال قبل، تعداد بیشتری از مردم از استانداردهای زندگی رضایت دارند. این دستاوردها متأسفانه با کاهش رشد اقتصادی بی‌اثر شده است و نشان می‌دهد دولت‌ها کمتر از قبل برای رقابت‌پذیری برنامه دارند و مشارکت در بازار کار نیز کمتر شده است.

آموزش

برای سنجش آموزش، لگاتوم از متغیرهایی نظیر دسترسی به آموزش، کیفیت آموزش و سرمایه ی انسانی نیروی کار بهره می‌گیرد، آموزش و سرمایه ی انسانی را بلوک‌های ساختمانی جوامع مرفه می‌دانند. آموزش به افراد اجازه می‌دهد تا زندگی موثرتر و کارآمدتری داشته باشند. جمعیت تحصیل کرده بهتر می‌تواند در جامعه مشارکت کند.

شاخص لگاتوم نشان داده است آموزش جهان در ۱۰ سال گذشته پیوسته در حال بهبود بوده است. مهم‌ترین دستاورد جهان در رکن آموزش در حوزه ی سواد بزرگسالان است که به نسبت سال ۲۰۰۷، سه درصد افزایش یافته است. در حالی که آفریقای سیاه در سال ۲۰۱۷ بیشترین دستاورد را در حوزه ی آموزش داشته است، اروپای شرقی بیشترین افت در این رکن را به نام خود رقم زده است .

حکمرانی

متغیرهای حاکمیت قانون، یکپارچگی حکومت، عملکرد حکومت و مشارکت سیاسی، سنجه‌های رکن حکمرانی هستند. ماهیت حکمرانی هر کشوری تاثیر مادی بر رفاه آن کشور دارد. حاکمیت قانون، نهادهای قدرتمند و کیفیت مقررات همگی به رشد اقتصادی کمک می‌کنند. حکومت‌های کارآمد، عادل و پاسخگو، اعتماد عمومی را افزایش می‌دهند و در نهایت، سبب افزایش رضایت از زندگی در میان شهروندان می‌شوند .

کیفیت حکمرانی جهان، پس از یک اوج‌گیری در سال ۲۰۰۹، با افت روبه‌رو شده بود اما لگاتوم می‌گوید در سال ۲۰۱۸-۲۰۱۷ دوباره رو به رشد گذاشته و اینک در بالاترین سطح خود در تاریخ شاخص کامیابی قرار دارد. تمامی مناطق شاهد بهبود کیفیت

حکمرانی بوده‌اند و سرعت رشد این رکن در آسیا و اقیانوسیه بیش از دیگر مناطق جهان می‌باشد. در سمت مقابل، بهبود حکمرانی در مناطقی نظیر منا، اروپای شرقی و آمریکای لاتین همچنان ضعیف است.

بهداشت

متغیرهایی نظیر آب تازه و سالم، آلودگی هوا، نواحی حفاظت شده ی زمینی، نواحی حفاظت شده ی دریایی، مقررات ضد طاعون و حشرات موذی از سنجه های این رکن هستند. شهروندان یک کشور برای آنکه به رفاه واقعی دست یابند می‌بایست از سلامت و بهداشت مطلوب بهره‌مند باشند. تنها کسانی که از سلامت روانی و جسمی خوبی برخوردارند سطح بالایی از رفاه را تجربه می‌کنند. برای رسیدن به درآمد سرانه ی پایدار نیز به زیرساخت‌های بهداشتی موثر و کارآمد نیاز است. بیماری و ناتوانی سبب می‌شود افراد نتوانند از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های خود بهره کامل ببرند.

بهداشت جهانی که در اوایل دوره ی ۱۰ ساله گذشته رو به رشد گذاشته بود، اینک در حال کاهش است. جنبه‌هایی از بهداشت که سبب‌ساز این افت شده است، وخامت رفاه عاطفی (افزایش گزارش عصبانیت و اضطراب) است و مردم بیش از گذشته احساس می‌کنند دچار مشکلات سلامتی هستند. منطقه ی آمریکای لاتین و کارائیب تنها نقطه‌ای از جهان است که شاهد رشد رکن بهداشت بوده است. شهروندان اروپای شرقی از این منظر، بیشترین افت را تجربه کرده‌اند.

محیط طبیعی

یک محیط طبیعی باکیفیت به شیوه‌های مختلف فیزیکی (مانند کیفیت هوا)، اجتماعی (مانند فضای سبز) یا نمادین (مانند پارک‌های ملی) در شهروندان یک کشور احساس رفاه و رضایت از زندگی ایجاد می‌کند. به استثنای سال ۲۰۱۲، جهان در ۱۰ سال گذشته شاهد بهبود کیفیت محیط زیست بوده و سال ۲۰۱۷ امتیازی در بالاترین سطح را در این رکن کسب کرده است. اروپای شرقی بیشترین دستاورد در حوزه ی محیط زیست را به نام خود ثبت کرده چراکه دسترسی به آب سالم و رضایت از تلاش‌های حکومت‌ها در حفظ محیط زیست، شرایط را بهبود بخشیده است.

با وجود این برخی شاخص‌ها در جهان رو به وخامت گذاشته است. منابع آب و ذخایر ماهی جهان بیش از هر زمان دیگری تحت فشار است و این هشدار است که دنیا باید آن را جدی بگیرد.

آزادی شخصی

متغیرهایی نظیر آزادی مدنی، خدمت سربازی، مجازات مرگ، پذیرش اقلیت قومی، محدودیت‌های مذهبی حکومت، پذیرش مهاجر از سنجه های رکن آزادی شخصی هستند. در جوامعی که در آنها از حقوق مدنی و آزادی‌های شهروندان حمایت می‌شود، مردم رضایت بیشتری از زندگی دارند. به علاوه، یک کشور زمانی از درآمد بالای ملی بهره‌مند می‌شود که از آزادی‌های شخصی شهروندانش محافظت کند و پذیرای تنوع اجتماعی باشد که محرک و مشوق نوآوری است.

لگاتوم می‌گوید آزادی شخصی جهان از سقوط سال ۲۰۱۲ رهایی یافته و اینک برای نخستین بار از سطح سال ۲۰۰۷ هم پیشی گرفته است. آسیا و آفریقای سیاه، بیشترین رشد را به نام خود ثبت کرده‌اند و آمریکای لاتین نیز شاهد پیشرفت بوده است. آمریکای شمالی اما، بیش از هر منطقه‌ی دیگری در جهان، شاهد افت آزادی‌های شخصی است.

ایمنی و امنیت

متغیرهایی نظیر موجود بودن غذای کافی، کشته شدگان جنگی، میزان ترور، ایمنی پیاده روی در شب و تعداد کشته شدگان تصادفات از سنج‌های رکن ایمنی و امنیت هستند. موجود بودن پناهگاه کافی، ایمنی و امنیت لازمه‌ی حفاظت از رفاه پایدار هستند. برای جذب سرمایه‌گذاری و رشد پایدار اقتصادی به محیطی امن و باثبات نیاز است. رفاه مردم نیز به داشتن شرایط زندگی ایمن و امنیت فردی وابسته است. شاخص کامیابی لگاتوم می‌گوید رکن ایمنی و امنیت در ۱۰ سال گذشته رو به کاستی بوده و سال ۲۰۱۷ نیز از این قاعده مستثنی نیست؛ امتیاز جهان بیش از هر سال دیگری، در این حوزه کاهش پیدا کرده است. ایمنی و امنیت در تقریباً دوسوم از ۱۴۹ کشور جهان رو به وخامت گذاشته و در منطقه‌ی منا، بدترین شرایط را دارد. اما داستان ایمنی، روی خوشی هم دارد. ایمنی و امنیت در اروپای شرقی افزایش یافته و در آمریکای لاتین گرچه تصویر کلی با کاهش همراه است اما نیمی از کشورها شاهد پیشرفت این رکن بوده‌اند.

سرمایه‌ی اجتماعی

لگاتوم سرمایه‌ی اجتماعی را بر مبنای متغیرهایی نظیر روابط فردی و اجتماعی، هنجارهای اجتماعی و مشارکت مدنی می‌سنجد. شبکه‌های اجتماعی و همبستگی که در جامعه حس می‌شود، به ویژه هنگامی که افراد به یکدیگر اعتماد می‌کنند و احترام می‌گذارند، بر رفاه یک کشور تاثیر مستقیم دارد. جوامعی که سطح اعتماد در آنها پایین است رشد اقتصادی کمتری را تجربه می‌کنند. بنابراین کلمه‌ی «سرمایه» در مفهوم «سرمایه‌ی اجتماعی» به مشارکت و نقش شبکه‌های اجتماعی به عنوان یک دارایی که پاداش اقتصادی تولید می‌کند و سبب بهبود رفاه می‌شود، اشاره دارد.

در مدت ۱۰ سال گذشته سرمایه‌ی اجتماعی جهان رو به افزایش بوده است. منطقه‌ی آسیا و اقیانوسیه در این مدت همواره پیشگام بهبود سرمایه‌ی اجتماعی بوده اما امسال دستاوردهای منا، از آنها پیشی گرفته است. آمریکای شمالی و اروپای غربی که همواره صدرنشین رتبه‌بندی سرمایه‌ی اجتماعی بوده‌اند، اینک شاهد کاهش این رکن هستند. و مایه‌ی شگفتی است که در آمریکای شمالی این کاهش، به بهای از دست رفتن جایگاه برتر منطقه در رفاه جهانی تمام شده است (لگاتوم، ۲۰۱۷).

ثروت و رفاه

مسیرهای موفق و پایدار از فقر تا رفاه، افراد و گروه‌های مختلف را قادر می‌سازد تا نیازهای متقابل خود را در راه‌هایی که یکدیگر را تقویت می‌کنند، برآورده سازند (Singham & Kiniry, 2016).

ایجاد ثروت یک پیش شرط حیاتی برای رفاه است؛ زیرا ایجاد ثروت برای حصول اطمینان از اینکه بشریت می تواند غذا، لباس و پناهگاه خود را پیدا کند حیاتی است. اما ثروت را می توان به گونه ای ایجاد کرد که منجر به سرمایه داری و تجارت اقتصادی گردد. ایجاد ثروت ساختار اساسی رفاه است. بدون ثروت، شکوفایی انسان غیر ممکن است. اما بدون ثروتی که در راه درست ایجاد نشده باشد، رفاه واقعی و تحقق معنوی غیرممکن است. ایجاد ثروت یک قطعه ی حیاتی از ایجاد رفاه است، اولین چیزی که باید انجام دهیم این است که درک کنیم چه چیزی ثروت را ایجاد می کند. در واقع ثروت نتیجه ی ترکیبی از ایده ها، زمان و پس انداز است و این اقدام کارآفرینانه است که ثروتی را به ارمغان می آورد که ارزشمند است و مورد نیاز جامعه است.

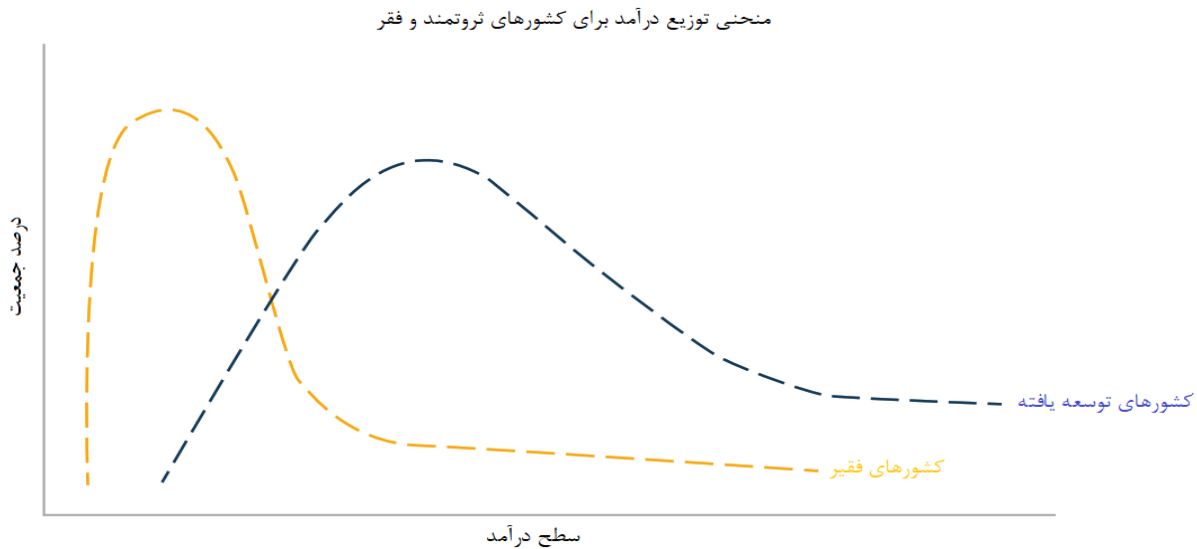
(Singham & Kiniry, 2016).

مهم است که توجه داشته باشیم که عناصر بازارهای آزاد و رقابتی به عنوان وسیله ای برای افزایش تولید اقتصادی، ایجاد شغل، دور کردن مردم از فقر و افزایش تحقق معنوی، توسط بسیاری از کشورها و فرهنگ ها در طول تاریخ پذیرفته شده است (Singham & Kiniry, 2016).

برای ایجاد ثروت سه رکن زیر ضروری است:

- حفاظت از حقوق مالکیت، پایه و اساس تمام فعالیت های اقتصادی؛
- محیط تجاری باز و لیبرال؛
- توانایی رقابت با بازیگران دیگر؛

شکل زیر منحنی های منحصر به فرد توزیع ثروت را برای کشورهای ثروتمند و فقیر نشان می دهد. همان طور که مشخص است استانداردهای زندگی برای اکثریت مردم به طور قابل توجهی کمتر از کشور های توسعه یافته است. هرچه منحنی به سمت راست گرایش پیدا کند، یعنی ملت ها ثروتمندتر هستند. دولت ها تمایل به باور این موضوع دارند که می توانند شکل منحنی را با سیاست هایی که دارند تغییر دهند.

رابطه ی شاخص کامیابی با درآمد سرانه

با توجه به بررسی های به عمل آمده و طبق نمودارهای زیر می توان گفت که رابطه ی مثبتی بین درآمد سرانه و میزان کامیابی و رفاه وجود دارد. کشورهایی که درآمد سرانه ی بالاتری دارند در شاخص کامیابی نیز در رتبه های بالا قرار گرفته اند. در مواردی که درآمد سرانه ی یک کشور بالا رفته اما رتبه ی کامیابی آن پایین آمده است، دلیل آن به خاطر افت میزان ایمنی و امنیت، سرمایه ی اجتماعی و یا آزادی های شخصی می باشد. بنابراین می توان گفت که درآمد سرانه ی بالا شرط لازم برای کامیابی و رفاه بیشتر بوده اما شرط کافی نیست. برای دستیابی به رفاه بالا می بایست تمامی ارکان رشد پیدا کنند. برای مثال در کشور آمریکا با اینکه درآمد سرانه در سالهای گذشته رشد پیدا کرده است اما امتیاز کامیابی این کشور کاهش پیدا کرده است.

درآمد سرانه ی آمریکا به دلار:

GDPPC2012	GDPPC2013	GDPPC2014	GDPPC2015	GDPPC2016	GDPPC2017
51450.959	52782.087	54696.725	56443.817	57588.538	59531.662

(World Bank)

رتبه ی کامیابی آمریکا:

۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷
۱۷	۱۶	۱۷	۱۷	۱۷	۱۸

(LEGATUM Prosperity Index)

موره (۲۰۱۵) استدلال می کند که ما باید به رفاه توجه کنیم و نه توسعه به عنوان یک مفهوم سازماندهی مرکزی. رفاه فقط ثروت و رشد در اقتصاد نیست. این تنها به وسیله ی تولید ناخالص داخلی اندازه گیری نمی شود. این امر مربوط به رشد، سلامت جامعه،

نهادهای سیاسی فراگیر، تضمین توسعه ی سرمایه ی انسانی و آزادی های مدنی است. در ادامه درآمد سرانه ی کشورهای منتخب آمده است.

رفاه و عوامل دیگر

حقوق مالکیت، ساختار اساسی بنگاه ایجاد ثروت است. بدون حقوق مالکیت، بازارهای رقابتی و بازارهای آزاد نمی تواند به طور موثر وجود داشته باشد. حقوق مالکیت باعث می شود که شرکت ها و افراد به رقابت بپردازند. بنابراین، آنها برای یک اقتصاد کارکردی اساسی هستند زیرا منجر به سطح بالاتری از رفاه مصرف کننده می شوند (Singham & Kiniry, 2016).

چالش رفاه جهانی بر مبنای این ایده است که تنوع اهداف ضروری و بنیادی است و به همین دلیل است که راه یگانه ای برای رسیدن به رفاه وجود ندارد، همچنان که مدل اقتصادی یگانه ای برای توسعه وجود ندارد (Leach et al., 2013).

رفاه و کامیابی نتیجه ی نوآوری های اجتماعی و سیاسی خواهد بود. این نمیتواند محدود به ارزیابی فنی نقاط قوت و ضعف شاخصهای توسعه باشد، زیرا باید بررسی گسترده تری از انواع توسعه و پیشرفت اجتماعی که ما تمایل به ترویج آن داشته باشیم را شامل شود (Moore, 2015).

مسیر از فقر تا رفاه زمانی حاصل می شود که انسان ها از طریق تبادل داوطلبانه به نیازهای اقتصادی یکدیگر برسند، در حالی که قادر به اعمال و توسعه ی توانایی های معنوی خود از طریق خدمات مبتنی بر اخلاق و فضیلت هستند (Singham & Kiniry, 2016).

داده ها

در این پژوهش از داده های ثانویه که توسط موسسه ی کامیابی لگاتوم منتشر شده است استفاده کرده ایم. داده ها مربوط به ۱۱ سال از سال ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۷ بوده و در مجموع داده های مربوط به ۲۵ کشور مورد بررسی قرار گرفته اند. انتخاب کشورها به صورت هدفمند و با استفاده از نمونه برداری خوشه ای بوده و سعی شده است از داده های مربوط به کشورهای منتخب تمام قاره ها، کشورهای ثروتمند، کشورهای فقیر، کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه استفاده گردد.

متدولوژی

در هر رکن به بررسی پیشینه ی ادبیات در مورد توسعه ی اقتصادی و رفاه و بررسی ادبیات گسترده توجه شده است. لگاتوم بیش از ۲۰۰ متغیر را که بر ثروت و رفاه تأثیر گذار بوده را شناسایی کرده است. این براساس اطلاعاتی است که توسط متخصصان علمی و سیاست گذاران در هر رکن ارائه شده است، که در مورد اطمینان از منابع داده، اقدامات جایگزین و اعتبار سنجی متغیرها توصیه شده است. در نهایت بعد از بررسی های فراوان، لگاتوم یک لیست از ۱۰۴ متغیر که به طور متعادل در میان ۹ رکن توزیع شده اند، به دست آورده است (لگاتوم، ۲۰۱۷).

متغیرها در شاخص بر مبنای پارامترهای زیادی از جمله تعداد افراد، سال ها، درصدها و مقیاس های ترتیبی اندازه گیری می شوند (لگاتوم، ۲۰۱۷).

به هر متغیر یک وزن اختصاص داده شده است، که نشان دهنده ی میزان اهمیت آن در تأثیرگذاری بر رفاه است. وزن ها به چهار سطح تقسیم بندی می شوند: ۰.۵، ۱، ۱.۵ و ۲. هر متغیر به صورت پیش فرض معادل ۱ است و براساس اهمیت آن برای رفاه، وزن آن ممکن است بیشتر یا کمتر شود. به عنوان مثال، یک متغیر با وزن ۲ بدین معناست که تأثیرگذاری بر رفاه آن نسبت به متغیر های دیفالت دو برابر اهمیت دارد. وزن با سه عامل تعیین می گردد که بر اساس اولویت تعیین می شود: (۱) اهمیت و مرتبط بودن متغیر در مورد انباشت ثروت مادی و ارتقاء سلامتی بر اساس پیشینه ی آکادمیک؛ (۲) نظرات متخصصین، ارائه شده توسط مشاوران ویژه این شاخص؛ و (۳) درجه ی سازگاری با دیدگاه مؤسسه ی لگاتوم از رفاه به عنوان عامل ثروت و سلامتی انسان ها (لگاتوم، ۲۰۱۷).

امتیاز هر یک از ارکان به این صورت محاسبه می شود که فاصله ی امتیاز هر متغیر تا امتیاز مرزی در وزن مربوطه ضرب شده و سپس تمام امتیاز ها با هم جمع می شوند و در نهایت بر اساس امتیاز به دست آمده رتبه بندی کشور ها به دست می آید.

$$\text{وزن متغیر } X = \frac{\text{پایین ترین امتیاز} - \text{امتیاز خام متغیر } i \text{ کشور } i}{\text{پایین ترین امتیاز} - \text{بالاترین امتیاز}}$$

در نهایت با میانگین گیری از امتیازهای به دست آمده در ۹ رکن، رتبه ی کلی کشورها به دست می آید (لگاتوم، ۲۰۱۷).

وضعیت ایران در ارکان مختلف طی ۱۱ سال گذشته

- در رکن محیط کسب و کار، ایران تقریباً یک روند نزولی را طی کرده است و رتبه ی آن از ۱۰۴ در سال ۲۰۰۷ به ۱۲۲ در سال ۲۰۱۷ تنزل پیدا کرده است.
- در رکن کیفیت اقتصادی از سال ۲۰۱۴ به بعد ایران روندی صعودی داشته و در سال ۲۰۱۷ به بهترین امتیاز در ۱۱ سال گذشته رسیده است. اما با نوسانات ارزی که در سال ۲۰۱۸ در ایران بوجود آمده است انتظار می رود این شاخص در گزارش سال ۲۰۱۸ مؤسسه ی لگاتوم به شدت افت کند.
- در رکن آموزش نیز کشور ایران نوسانات زیادی را در طول ۱۱ سال گذشته تجربه کرده است. اما در مجموع بهترین عملکرد ایران در شاخص کامیابی در ۱۱ سال گذشته مربوط به رکن آموزش بوده است.
- در رکن حکمرانی در طول ۱۱ سال گذشته همواره ایران در رتبه های پایین جدول بوده است و در طول این مدت تلاشی برای اصلاح سیستم حکمرانی خود نکرده است.

- در رکن بهداشت، از سال ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۷ به جز سال ۲۰۱۳ کشور ایران روندی نزولی داشته است. درست است که در چند سال گذشته تعداد مراکز درمانی تخصصی و فوق تخصصی و تجهیزات پزشکی بیشتر شده است، اما در مقایسه با کشورهای دیگر کافی نبوده و لذا رتبه ی ایران در این شاخص روندی نزولی داشته است.
 - در رکن محیط طبیعی نیز وضع به همین منوال است و کشور ایران روندی تقریباً نزولی داشته است. که دلیل آن کمبود آب، خشکسالی، آلودگی هوا و... می باشد.
 - در رکن آزادی شخصی گرچه وضعیت نسبت به سال ۲۰۰۷ بهتر شده است، اما همچنان ایران در رتبه های پایین جدول قرار دارد.
 - در رکن ایمنی و امنیت به دلیل جنگ در کشورهای همسایه و مداخله ی ایران، از سال ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۱ ایران روندی نزولی داشته و سپس یک روند صعودی را در پیش گرفته است. تا جایی که رتبه ی این کشور در سال ۲۰۱۷ با سال ۲۰۰۷ برابر شده است.
 - در رکن سرمایه ی اجتماعی وضعیت ایران نوسانی بوده است. به این ترتیب که ابتدا کاهش سپس افزایش و دوباره کاهش یافته است.
- پایین بودن امتیاز ایران در ارکان آزادی شخصی، حکمرانی و ایمنی و امنیت موجب شده است تا رتبه ی کلی ایران در یک سوم پایانی رده بندی شاخص لگاتوم قرار گیرد.

بحث، تحلیل و نتیجه گیری

رفاه جهانی به بالاترین سطح خود رسیده است

رفاه جهانی در سال ۲۰۱۷ افزایش پیدا کرده و اینک در بالاترین سطح خود در یک دهه ی گذشته قرار دارد. به علاوه، سرعت رشد رفاه در سال های ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۷، بیش از سال های ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۲ بوده است. با وجود این، شکاف بین بیشترین و کمترین امتیازها در شاخص، در مدت پنج سال گذشته رو به افزایش بوده و فاصله ی بین کشورها فزونی یافته است. این یافته ها نشان می دهد گرچه رفاه در کل افزایش پیدا کرده اما همه ی کشورها از این افزایش بهره مند نشده اند.

آسیا- اقیانوسیه بیشترین دستاوردها را از آن خود کردند

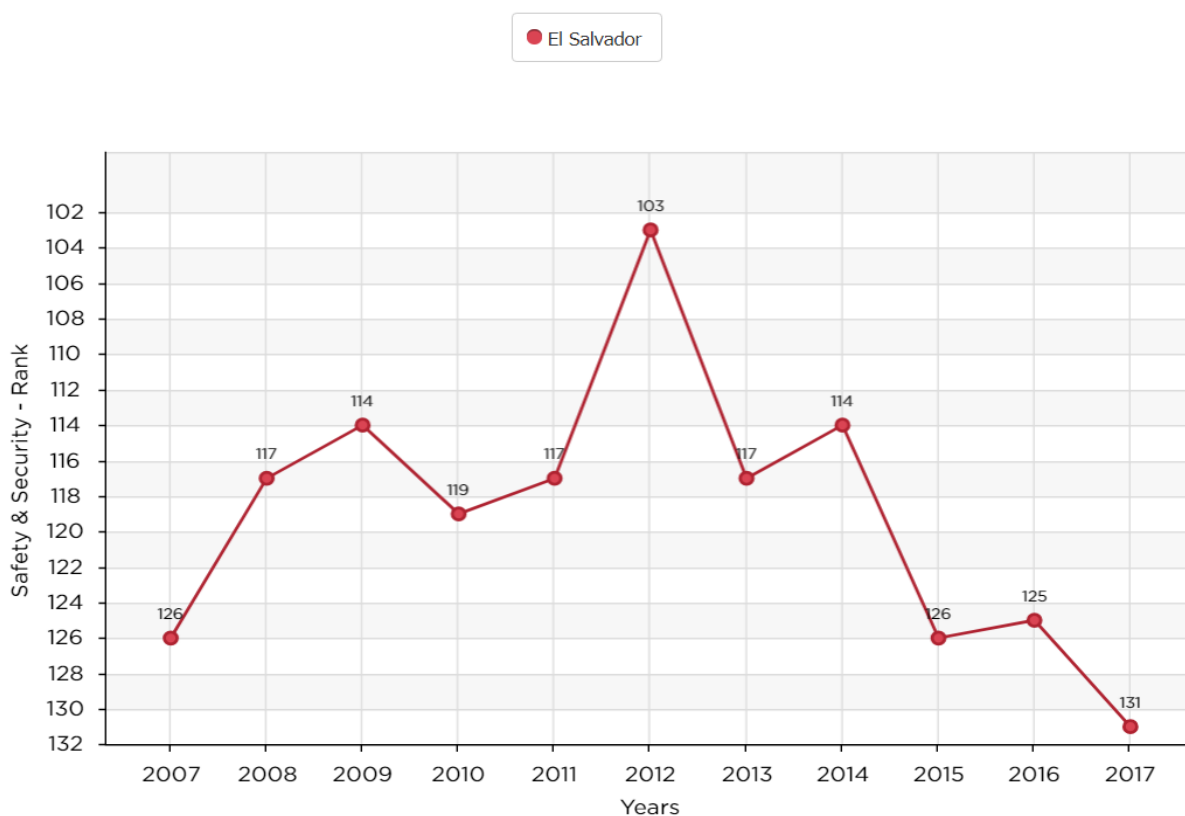
گرچه رفاه در سراسر جهان بهبود یافته اما سرعت رشد آن در هیچ منطقه ای به اندازه ی آسیا و اقیانوسیه نیست. دستاوردهای این منطقه ناشی از بهبود سریع در رکن محیط کسب و کار به ویژه در مراکز تجمع جمعیت یعنی هند (رتبه ۱۰۰)، چین (۹۰)، پاکستان (۱۳۷) و اندونزی (۵۹) است. در این مناطق اکنون، دسترسی به اعتبار آسان تر است و حقوق مالکیت معنوی در شرایط بهتری قرار دارد.

بهبود پاسخگویی دولت‌ها

تقریباً تمامی جهان در سال ۲۰۱۷ شاهد بهبود حکمرانی بوده‌اند و سرعت ارتقای این شاخص در آسیا و آفریقای سیاه بیش از سایرین بوده است. در سراسر جهان، نظام قضایی از مداخله ی دولت استقلال بیشتری پیدا کرده و دست‌وپنجه نرم کردن با مقررات دولتی نیز آسان‌تر شده است. به علاوه مردم بیش از گذشته به نتایج انتخابات اعتماد دارند.

افت قابل توجه رفاه در آمریکای لاتین و منطقه یکارائیب

گرچه رفاه کلی منطقه افزایش یافته اما برخی کشورها افت قابل توجهی را در شاخص رفاه رقم زده‌اند. برای مثال السالوادور (۹۱) اکنون بالاترین نرخ قتل در سراسر جهان را دارد. در شاخص ۲۰۱۷، این کشور در ۹ شاخص محوری با افت امتیاز روبه‌رو شده و وخامت اوضاع از نظر امنیت، سرمایه ی اجتماعی، محیط کسب‌وکار و حکمرانی تمامی دستاوردهای پنج سال گذشته ی آن را رو به زوال برده است.

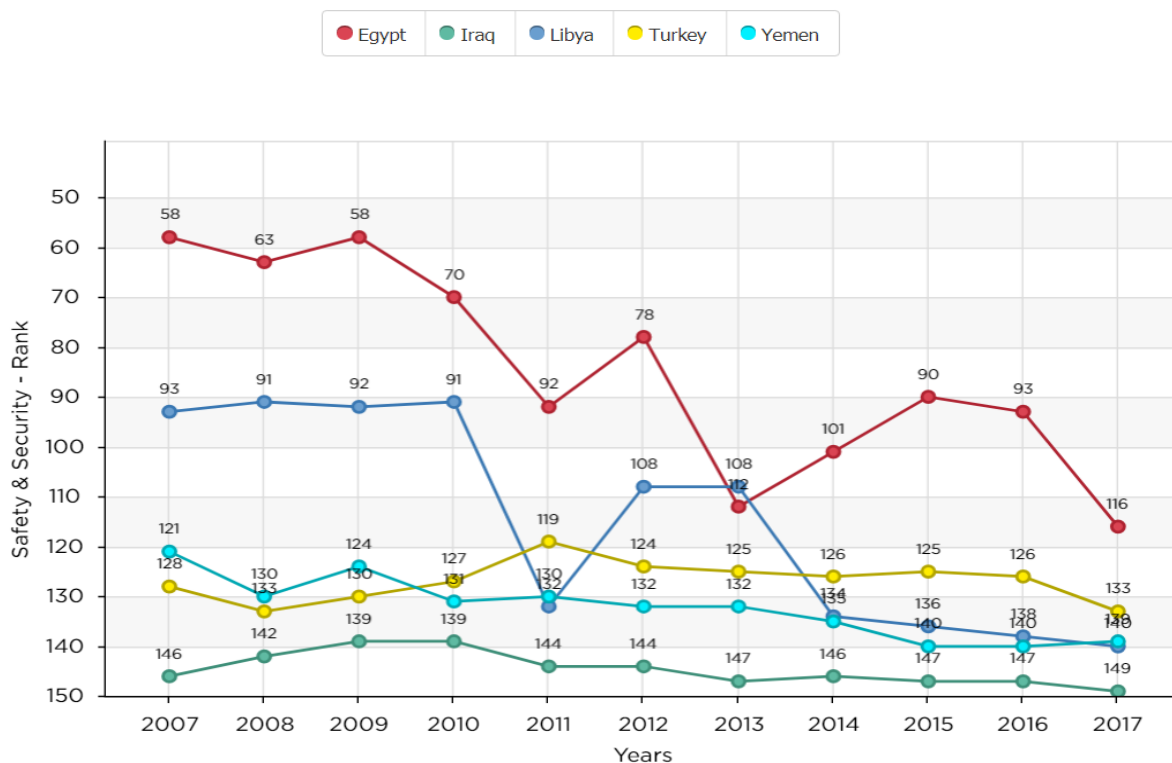
(LEGATUM Prosperity Index)

پیشی گرفتن رفاه اروپای غربی از آمریکای شمالی

برای نخستین بار در تاریخ لگاتوم، رفاه اروپای غربی از آمریکای شمالی بیشتر شده است. رفاه اروپای غربی تقریباً ثابت مانده اما در آمریکای شمالی به دلیل افزایش موارد قتل، کشتار و فشار اجتماعی بیشتر بر آزادی های مذهبی شهروندان، این شاخص با سرعت بیشتری در مقایسه با سایر مناطق، رو به کاستی گذاشته است.

کاهش ایمنی و امنیت در منطقه ی منا

با وجود پیشرفت در دو شاخص سرمایه ی اجتماعی و تقویت محیط کسب و کار، رفاه کلی در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا (منا) به دلیل وخامت ایمنی و امنیت، رو به کاهش گذاشته است. تعداد مصدومان ناشی از جنگ و تروریسم افزایش پیدا کرده و خشونت های دولتی نیز رو به فزونی است.

(LEGATUM Prosperity Index)

یافته های کلیدی

- ۱- رفاه آلمان در مجموع کاهش اندکی پیدا کرده اما جایگاه آن در رتبه ی یازدهم جهان ثابت مانده است. به سبب بهبود حقوق مالکیت معنوی، محیط کسب و کار در این کشور تقویت شده است. با وجود این، افت سرمایه ی اجتماعی و ایمنی و امنیت، دستاوردهای کسب و کار را خنثی کرده است. در شاخص سرمایه ی اجتماعی، مشارکت مدنی کاهش پیدا کرده و افراد کمتری تمایل دارند عقیده ی خود را به گوش دیگران برسانند.

- ۲- کاهش تاب‌آوری، به ویژه در قبال گروه‌های اقلیت و مهاجران، رفاه فرانسه در سال ۲۰۱۷ را با اختلال روبه‌رو کرده است. فرانسه همچنان از ضعف در شاخص ایمنی و امنیت رنج می‌برد؛ در میان کشورهای اروپای غربی، تنها یونان رتبه ی پایین‌تری نسبت به فرانسه دارد. اما، حکمرانی در فرانسه رو به بهبود بوده است چراکه شهروندان بیشتری احساس می‌کنند نظام قضایی مستقل از دولت عمل کرده، مقررات پرچالش دولت تسهیل شده و زنان بیشتری در پارلمان حضور پیدا کرده‌اند.
- ۳- ماهیت رفاه در برزیل شاهد دگرگونی چشمگیری بوده است. بهداشت بهبود پیدا کرده، افراد بیشتری احساس شادمانی می‌کنند و از اضطراب و عصبانیت کمتری رنج می‌برند. سرمایه‌ی اجتماعی با افزایش فرصت دوست‌یابی، تقویت شده و شهروندان بیشتر راغب هستند به یکدیگر کمک مالی اعطا کنند. اما، این دستاوردها با ضعف در محیط کسب‌وکار، به ویژه به دلیل کاهش خدمات مالی، همراه شده است.
- ۴- هند سرانجام توانست شکاف میان این کشور و چین را به یک‌چهارم میزان سال ۲۰۱۲ تقلیل دهد. به ویژه، در دو رکن اصلی کیفیت اقتصادی و آموزش پیشرفت قابل توجهی داشته است، برای مثال افراد بیشتری از استانداردهای زندگی و درآمد خانوار، احساس رضایت می‌کنند. در حالی که چین در این دو شاخص با کاهش امتیاز روبه‌رو شده است. در حوزه ی اقتصاد، شهروندان احساس می‌کنند برای کسب‌وکار با موانع بیشتری روبه‌رو هستند و انگیزه ی کمتری برای رقابت دارند؛ و در حوزه ی آموزش نرخ فارغ‌التحصیلی از دوره اول دبستان رو به کاهش گذاشته است.
- ۵- رفاه روسیه در سال ۲۰۱۷، افت پیدا کرده است. سرمایه‌ی اجتماعی تقریباً در تمام زیرشاخص‌ها کم شده، به ویژه شاخص‌هایی در مورد تمایل به کمک کردن به دیگران و کمک‌های مالی غیررسمی. آموزش هم شاهد افت قابل توجهی بوده است؛ شهروندان نسبت به کیفیت مدارس محلی دید منفی دارند و در مقایسه با سال گذشته، از اینکه جوانان به طور کیفی در حال آموختن هستند، چندان مطمئن نیستند.
- ۶- در مدت پنج سال گذشته، رفاه نیجریه تقریباً در تمامی زیرشاخص‌ها به ویژه آزادی‌های شخصی و حکمرانی رو به بهبود بوده است. تمامی سنجه‌های کیفیت زندگی (محیط زیست طبیعی، آموزش و بهداشت) نیز در همین مدت افزایش پیدا کرده است. تنها استثنا در شاخص ایمنی و امنیت مشاهده می‌شود که به دلیل افزایش تروریسم و خروج آوارگان و پناجویان از این کشور، با کاهش روبه‌رو شده است (لگاتوم، ۲۰۱۷).

نتیجه گیری

- بدترین جایگاه ایران در سالهای گذشته به ترتیب مربوط به ارکان آزادی شخصی و حکمرانی بوده است؛ که از دلایل این امر دخالت در مسائل داخلی کشورهای همسایه، جبهه گیری در برابر قدرت های دنیا و ... می باشد.
- بهترین جایگاه ایران در سالهای گذشته مربوط به رکن آموزش بوده است؛ که دلیل این امر افزایش بی رویه ی دانشگاه های سطح پایین مثل دانشگاه جامع علمی کاربردی و دانشگاه پیام نور می باشد که دلیل آن مشغول کردن جوانان به تحصیل و پایین نشان دادن آمار بیکاری جوانان است.
- بدترین جایگاه آفریقای جنوبی در سالهای گذشته به ترتیب مربوط به ارکان بهداشت و ایمنی و امنیت بوده است؛ که نشان دهنده ی وضعیت بد بهداشت و امنیت در قاره ی آفریقا می باشد.
- بهترین جایگاه آفریقای جنوبی در سالهای گذشته مربوط به رکن آزادی شخصی بوده است؛ که توانسته است آثار منفی ارکان بهداشت و ایمنی و امنیت را تا حدی خنثی کند.
- بدترین جایگاه امارات در سالهای گذشته مربوط به رکن آزادی شخصی بوده است و همین امر موجب شده است تا امارات جزء ۲۰ کشور اول شاخص کامیابی نباشد.
- بهترین جایگاه امارات در سالهای گذشته مربوط به رکن ایمنی و امنیت بوده است؛ که این امر موجب جذب سرمایه گذاری و توریست در این کشور شده است.
- بدترین جایگاه عربستان در سالهای گذشته مربوط به رکن آزادی شخصی بوده است، که این امر ناشی از حکومت پادشاهی و افکار سنتی در این کشور می باشد.
- بهترین جایگاه عربستان در سالهای گذشته مربوط به ارکان بهداشت و محیط کسب و کار بوده است.
- کشورهای حوزه ی خلیج عمدتاً در رکن آزادی شخصی در جایگاه پایین قرار دارند.
- بدترین جایگاه نیجریه در سالهای گذشته به ترتیب مربوط به ارکان بهداشت و ایمنی و امنیت بوده است؛ همین امر موجب شده است تا رتبه ی این کشور در شاخص کامیابی در یک سوم انتهای جدول باشد.
- بهترین جایگاه نیجریه در سالهای گذشته مربوط به رکن سرمایه ی اجتماعی بوده است.
- بهترین جایگاه نروژ در سالهای گذشته مربوط به رکن محیط طبیعی بوده است؛ که نشان دهنده ی این است که در این کشور از محیط طبیعی به نحو احسن بهره برداری شده است.
- بدترین جایگاه نروژ در سالهای گذشته مربوط به رکن بهداشت بوده است؛ که نشان دهنده ی این است که در کشوری با درآمد سرانه ی بسیار بالا و رفاه زیاد نیز می تواند مشکل بهداشت و سلامت وجود داشته باشد.
- بهترین جایگاه آلمان در سالهای گذشته مربوط به رکن ایمنی و امنیت بوده است.

- بدترین جایگاه آلمان در سالهای گذشته مربوط به رکن آزادی شخصی بوده است. بنابراین مشاهده می شود که حتی در برخی از کشورهای توسعه یافته نیز رکن آزادی شخصی نسبت به سایر ارکان در جایگاه پایین تری قرار دارد.
- بهترین جایگاه فرانسه در سالهای گذشته مربوط به رکن محیط طبیعی بوده است.
- بدترین جایگاه فرانسه در سالهای گذشته مربوط به رکن سرمایه ی اجتماعی بوده است؛ که نشان دهنده ی این است که در کشور توسعه یافته ی فرانسه پایداری به ارزش های اجتماعی در سطح پایینی می باشد.
- بهترین جایگاه انگلستان در سالهای گذشته مربوط به رکن محیط کسب و کار بوده است.
- بدترین جایگاه انگلستان در سالهای گذشته مربوط به رکن ایمنی و امنیت بوده است؛ که نشان دهنده ی این است که در کشورهای توسعه یافته نیز ایمنی و امنیت می تواند پایین باشد.
- بدترین جایگاه هندوراس در سالهای گذشته مربوط به رکن ایمنی و امنیت بوده است؛ که نشان دهنده ی این است که در قاره ی آمریکا نیز امنیت کافی وجود ندارد.
- بهترین جایگاه هندوراس در سالهای گذشته مربوط به رکن محیط کسب و کار بوده است؛ که نشان دهنده ی این است که الزاما محیط مناسب کسب و کار در منطقه ای با امنیت بالا نمی باشد.
- بدترین جایگاه روسیه در سالهای گذشته مربوط به ارکان آزادی شخصی، حکمرانی و سرمایه ی اجتماعی بوده است؛ که نشان دهنده ی این است که کشورهایی که پی در پی به دنبال برهم زدن نظم و امنیت منطقه بوده و در مسائل داخلی کشورهای همسایه دخالت دارند، از رفاه پایینی برخوردار می باشند.
- بهترین جایگاه روسیه در سالهای گذشته مربوط به رکن آموزش بوده است؛ که دلیل این امر افزایش دانشگاه های سطح پایین و مشغول کردن جوانان به تحصیل می باشد.
- بهترین جایگاه آمریکا در سالهای گذشته مربوط به رکن سرمایه ی اجتماعی بوده است؛ که نشان دهنده ی پایداری مردم این کشور به ارزش های اجتماعی و نوع دوستی می باشد.
- بدترین جایگاه آمریکا در سالهای گذشته مربوط به رکن ایمنی و امنیت بوده است؛ و دلیل آن حملات تروریستی، بمب گذاری و آزادی حمل اسلحه برای شهروندان می باشد.
- بهترین جایگاه استرالیا در سالهای گذشته مربوط به رکن سرمایه ی اجتماعی بوده است؛ که علیرغم اینکه تعداد زیادی از مردم این کشور مهاجر هستند، نشان دهنده ی پایداری مردم به ارزش های اجتماعی و نوع دوستی می باشد.
- بدترین جایگاه استرالیا و نیوزلند در سالهای گذشته مربوط به رکن ایمنی و امنیت بوده است؛ و نشان دهنده ی این مطلب است که حتی در قاره ی اقیانوسیه نیز این رکن در جایگاه پایینی قرار دارد.
- بهترین جایگاه فنلاند در سالهای گذشته مربوط به رکن حکمرانی بوده است؛ همین امر موجب شده است در حال حاضر این کشور به بهترین کشور دنیا برای زندگی تبدیل شود.

- بهترین جایگاه کانادا در سالهای گذشته مربوط به رکن آزادی شخصی بوده است؛ و این کشور را به یکی از جذاب ترین کشورهای برای سرمایه گذاری و مهاجرت تبدیل کرده است.
- بدترین جایگاه کلمبیا در سالهای گذشته مربوط به رکن ایمنی و امنیت بوده است؛ و نشان دهنده ی امنیت پایین در منطقه ی آمریکای جنوبی می باشد.
- کشور چین در ارکان محیط طبیعی و آزادی شخصی در سالهای گذشته بدترین وضعیت را در مقایسه با سایر ارکان داشته است، اما با این حال محیط کسب و کار نسبتاً مساعدی را فراهم کرده است.
- بهترین جایگاه ژاپن در سالهای گذشته مربوط به رکن ایمنی و امنیت بوده است؛ که دلیل آن اتخاذ سیاست خارجی مناسب در این کشور بوده است.
- در رکن ایمنی و امنیت، کشور سنگاپور بهترین وضعیت را در سالهای گذشته در بین تمامی کشورها داشته است. همین امر موجب شده است تا تمرکز این کشور بیشتر معطوف به صنایع هایتک شده و تبدیل به یکی از ۱۰ کشور هوشمند دنیا گردد.
- بدترین جایگاه عراق در سالهای گذشته مربوط به رکن محیط طبیعی بوده است؛ که نشان دهنده ی خشکسالی و کمبود شدید فضای سبز و جنگل در این کشور می باشد.

منابع

- Leach M, Raworth K, Rockström J. 2013. Between social and planetary boundaries: Navigating pathways in the safe and just space for humanity. In ISSC & UNESCO(eds). World Social Science Report 2013: Changing Global Environments. Paris: OECD Publishing and UNESCO Publishing, pp. 84-89.
- Legatum Institute. (2017). Legatum Prosperity Index.
- Legatum Institute. (2016). Legatum Prosperity Index.
- Legatum Institute. (2015). Legatum Prosperity Index.
- Legatum Institute. (2014). Legatum Prosperity Index.
- Legatum Institute. (2013). Legatum Prosperity Index.
- Legatum Institute. (2012). Legatum Prosperity Index.
- Legatum Institute. (2011). Legatum Prosperity Index.
- Legatum Institute. (2010). Legatum Prosperity Index.
- Legatum Institute. (2009). Legatum Prosperity Index.
- Legatum Institute. (2008). Legatum Prosperity Index.
- Legatum Institute. (2007). Legatum Prosperity Index.
- Moore, H.,(2015). GLOBAL PROSPERITY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS. Journal of International Development. Int. Dev. 27, 801-815.
- Singham, S. and Kiniry, M.,(2016). From Poverty to Prosperity, The Economic and Moral Case for Property Rights, Open Trade and Competitive Markets. ECONOMICS of PROSPERITY.
- The World Bank. <https://data.worldbank.org>